

Focus

Co znamená pojem politická skupina EP?

Je termín politická skupina matoucí? Chcete si jej jednou provždy vyjasnit? Nadešel ten pravý čas. V této příloze zveřejníme sérii článků věnovaným politickým skupinám v Evropském parlamentu. Budeme se zabývat jejich historií, představiteli a programy. Nejprve se však podíváme na politické skupiny a na roli, kterou hrají v EU.

System politických skupin v Evropském parlamentu je jedinečný a velmi zvláštní. Europoslanci z jednotlivých politických stran celé EU nehájí národní zájmy, ale shromažďují se v nadnárodních seskupeních, která reprezentují společné zájmy. Například největší skupina – Evropská lidová strana a Evropští demokraté neboli EPP-ED – sdružuje 277 europoslanců ze všech 27 zemí EU.

Dnes je v Evropském parlamentu 8 politických skupin a 14 nezařazených europoslanců. K založení nové politické skupiny je třeba alespoň 20 členů nejméně z pětiny zemí EU.

Motor parlamentu

Politické skupiny jsou pro chod Evropského parlamentu životně důležité. Rozhodují, jakými záležitostmi se bude zabývat plénum, mohou také předkládat pozměňovací návrhy, o nichž se bude na plenárním zasedání hlasovat, a před zasedáním rozhodují, jaký postoj politická skupina zaujme. Žádný člen skupiny ovšem nesmí být k určitému hlasování nucen.

Důležité postavení mají „Koordinátoři skupiny“. Tito představují v rámci politických skupin kontaktní osoby pro jednotlivé politické záležitosti a uvnitř výborů hledají podporu při hlasování o návrzích.

Každá politická skupina jmenuje jednoho a v některých případech i dva předsedy. Vliv skupin je zřejmý už z toho, že navrhují kandidáty na všechny významné posty včetně předsedy EP, místopředsedů, předsedů výborů a kvestorů.

Evropská lidová strana a Evropští demokraté

Jedním z cílů Evropské lidové strany – Evropských demokratů je zvýšení konkurenceschopnosti Evropské unie prostřednictvím vyšších investic do výzkumu a celoživotního vzdělávání. Tato politická skupina je největším poslaneckým klubem v Evropském parlamentu.

Sdružuje 277 europoslanců z 27 států Unie a představuje tak na evropské politické scéně důležitou sílu. V širším politickém kontextu do této politické rodiny patří 11 šéfů vlád EU i předseda Evropské komise. Pokud jde o státní příslušnost, je nejpočetnější německá delegace čítající 49 poslanců, zatímco nejmenší zastoupení - po jednom poslanci - v klubu mají Dánsko a Estonsko.

Celý název zní Evropská lidová strana (Křesťanští demokraté) a Evropští demokraté, ve zkratce EPP-ED. Klub sdružuje křesťanské demokraty a konzervativce, jakož i další strany a europoslance pravého středu z celé Unie. Od roku 1999 je největší politickou frakcí EP

Byla založena v roce 1953, kdy Křesťanští demokraté získali zastoupení v první parlamentní instituci, v parlamentním shromáždění Evropského společenství uhlí a oceli. Dnes mají křesťanští demokraté v EP pohodlnou převahu nad svým hlavním rivalem, Stranou evropských socialistů (PES), kteří mají 217 europoslanců z 25 států Unie.

V posledních evropských volbách v roce 2004, které se zároveň poprvé konaly i 10 nových členských zemích EU ze střední a východní Evropy, získala EPP-ED celkem 38,11 % hlasů, čímž si oproti roku 1999 o tři procentní body polepšila.

Jako největší poslanecký klub má EPP-ED zásadní vliv na dění v Parlamentu. V současné době její poslanci předsedají devíti z 22 parlamentních výborů či podvýborů. Členy EPP-ED jsou předseda Parlamentu a čtyři ze 14 místopředsedů.

Lídrem skupiny je Joseph Daul. Původním povoláním zemědělec je členem Evropského parlamentu od roku 1999. Působil mimo jiné v čele Výboru pro zemědělství a rozvoj venkova. Pochází z francouzského regionu Alsasko a mluví plynule německy. Má dvě děti a v dubnu 2007 oslaví šedesátiny. Fakt, že EPP-ED sdružuje poslance ze všech 27 členských zemí EU je podle šéfa frakce potvrzením toho, že skupina svou práci zasvěcuje sjednocování Evropy. "Převaha přitom není pouze v počtu křesel. Ve všech politicky důležitých hlasováních skupina potvrdila svou silnou pozici bez sektářství a stala se na evropské politické scéně nepostradatelnou, protože občané Evropy ji takovou chtějí," uvedl Daul.

Strany z celé Evropy zastoupené v europoslaneckých klubech a frakcích zvaných politické skupiny jsou vzhledem k rozdílným tradicím a národním politikám natolik odlišné, že ideologická soudržnost a zanáčené stranictví jsou méně patrné než u stran národních.

Jak zaznívá z EPP, odráží se tato skutečnost i v postoji, který EPP-ED zaujala ve snaze "dosáhnout větší shody u všech zásadních otázek" a "neopomíjet menší skupiny". Zatímco klíčové pozice v hlavních výborech si mezi sebou doposud rozdělovaly dvě největší skupiny, je v současnosti patrná snaha dát odpovídající prostor i menším klubům a frakcím.

Sociální demokraté v Evropském parlamentu

Solidarita, udržitelný rozvoj a sociální spravedlnost – to jsou některé ze zásad sdílených sociálními demokraty, socialisty a labouristy v Evropském parlamentu. S cílem posílit svůj vliv a získat pro své návrhy skutečnou podporu začali členové poslaneckého klubu sociálních demokratů spolupracovat už v počátečním stádiu evropské integrace. Nyní tvoří druhou největší politickou skupinu v Parlamentu.

Ve předloňských volbách získali 27,19 % hlasů, což jim vyneslo 200 křesel v Parlamentu. Členové jejich klubu pocházejí ze 25 zemí Unie a zastávají funkce ve všech stálých parlamentních výborech, přičemž sedmi z nich předsedají. Pět ze současných místopředsedů Parlamentu patří k této skupině.

Předsedou klubu je německý europoslanec Martin Schulz. Do funkce byl zvolen roku 2004, ale europoslancem je už od roku 1979. Jeho funkce je od zajištění řádného fungování klubu neodmyslitelná. Koordinuje všechny její aktivity, vystupuje jménem členů klubu a prezentuje postoje sociálních demokratů v plénu.

Před prvními přímými volbami do EP roku 1979 vydali sociální demokraté Evropský volební manifest, v němž zformulovali své politické priority. Od této tradice neupustili. K jejich hlavním cílům patří hospodářský růst, boj proti chudobě, začleňování do společnosti, bezpečnost a ochrana životního prostředí. S postupující globalizací a rostoucí nezaměstnaností se však středem pozornosti patrně stává vytváření nových pracovních příležitostí. Pro sociální demokraty je nezaměstnanost obrovským sociálním břemenem Unie.

Evropané občas nerozumí složité podstatě problémů, se kterými se Evropa musí vypořádat a jež jsou popisovány velmi technokraticky. Přiblížení Unie občanům se tak stalo dalším z hlavních cílů sociálních demokratů. "Klub sociálních demokratů v řadě politických diskusí a rozhodování - o rozšíření Unie, chemikáliích, rozpočtovém rámci, ale i jmenování Komise - hájí zájmy občanů při vytváření evropské legislativy", uvedl Schulz. To vše jsou příklady oblastí, ve kterých "Evropská unie naslouchá svým občanům".

Aliance liberálů a demokratů pro Evropu

Aliance liberálů a demokratů pro Evropu (ALDE) je s 106 europoslanci z 22 členských států Evropské unie třetí největší politickou skupinou v Evropském parlamentu. ALDE je federalistický poslanecký klub, který respektuje rozmanitost názorů a usiluje o posun mocenské rovnováhy směrem k centru evropské politiky.

Díky dělbě odpovědnosti mezi parlamentními frakcemi obsadila ALDE funkce předsedů tří výborů EP: pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci; pro rybolov; pro dopravu a cestovní ruch. Členy ALDE jsou dále i 2 z celkem 14 místopředsedů Parlamentu (Luigi Cocilovo z Itálie a Diana Wallis z Velké Británie). Největší zastoupení z hlediska státní příslušnosti mají v ALDE europoslanci z Itálie a Velké Británie následované Francií. Jelikož Aliance stojí mezi oběma "velkými" a menšími parlamentními kluby, nemusí se obávat, že její hlas nebude vyslyšen (při politických neshodách často vystupuje i jako prostředník).

Pět priorit pro rok 2006

"Liberálové a demokraté mají jasnou vizi. Přesně víme, jakou společnost bychom chtěli vytvořit", vysvětluje specifika ALDE její předseda Graham Watson, který je britským europoslancem již od roku 1994. K vytvoření takové společnosti si ALDE pro rok 2006 vytyčila pět priorit:

- 1) Prosazování dlouhodobého evropského rozpočtu, který zahrne potřeby a úkoly formulované strategiemi EU, zejména v oblasti vědeckého výzkumu a technologických inovací.
- 2) Vyvíjení nepřetržitého tlaku na členské státy ohledně zavádění reformy potřebných k dosažení ekonomického růstu a zaměstnanosti.
- 3) Podpora všech evropských iniciativ zaměřených na zlepšení životního prostředí a trvale udržitelného hospodářského růstu.
- 4) Znovuzískání důvěry evropské veřejnosti za účelem uspořádat otevřenou diskusi o budoucnosti Evropské ústavy.
- 5) Zajištění postupu EU, který by byl v souladu s hodnotami, jež proklamuje, a to zejména ve vztazích s třetími zeměmi.

Vize a vedení

Podle názoru Grahama Watsona je možné vyřešit největší problémy 21. století (růst populace, migrace, klimatické změny a mezinárodní kriminalita) pouze na nadnárodní úrovni. Toto vyžaduje větší zájem ze strany evropských institucí. "Komise nám dala 'Plán D' pro dialog. My ale potřebujeme 'Plán V' pro vizi a další plán pro vedení," dodal Watson.

Předseda ALDE vizi svého klubu jasně charakterizoval slovy: "Skupina ALDE usiluje o uplatnění hodnot svobody, spravedlnosti, společenství a právního státu na národní i mezinárodní úrovni. Kombinace hodnot liberálů a demokratů přináší také výhody dynamického hospodářství a programu sociální spravedlnosti."

Nedávné politické zápasy ALDE se odehrály v oblasti otevření trhu služeb větší konkurencí a ukončení praktik některých evropských institucí přijímat rozhodnutí za zavřenými dveřmi. Je to zkrátka postoj kombinující hodnoty liberalismu a demokracie.

Politické skupiny v Evropském parlamentu: Unie pro Evropu národů

Jak je zřejmé z jejího názvu, Unie pro Evropu národů (UEN) věří v Evropu národních států, kde vlády a země mohou spolupracovat a společně postupovat při budování otevřenější a stabilnější Evropy založené na rozmanitosti. Skupina velmi usiluje o subsidiaritu, která je podle ní základem spravedlivé dělby moci mezi Evropskou unií, členskými státy a místní samosprávou a je v maximálním zájmu všech občanů.

"Obrana našich kulturních hodnot, podpora těch, kteří chtějí pokrok zároveň s ochranou svobody, demokracie a lidských práv, propagace sociální politiky, která postupuje ruku v ruce s rozvojem ekonomiky a blahobytu nejchudších vrstev, to jsou naše základní cíle", říká spolupředsedkyně skupiny UEN Cristiana Muscardini. "Bohatství v rozmanitosti a respekt k odlišnostem je tmelem, který nás k sobě pevně pojí", dodal spolupředseda Brian Crowley.

Po volbách v roce 2004 se k Unii pro Evropu národů připojilo 27 europoslanců, kteří dohromady disponovali 3,7 % hlasy. Během posledního 2,5 roku frakci posílili další poslanci z Polska, Itálie a Litvy, kteří do skupiny přivedli celkem 44 nových členů. Největší zastoupení mají ve frakci Poláci - celkem mají 20 zástupců; 13 poslanců je z Itálie. V UEN jsou dále poslanci z Litvy, Lotyšska, Irska a Dánska.

Ve shodě s počtem křesel v Parlamentu předsedá poslanec ze skupiny UEN petičnímu výboru a z řad této frakce pochází i jeden místopředseda Parlamentu, polský poslanec Adam Bielan. Poslanec Marcin Libicki z Polska šéfuje petičnímu výboru a ze skupiny pochází osm místopředsedů parlamentních výborů.

Dále má také početné zastoupení v delegacích v podobě čtyř místopředsedů a předsedy delegace pro vztahy s Kanadou.

Spolupředsedy skupiny UEN jsou nejdéle působící irský europoslanec a v současnosti nejmladší předseda skupiny v Parlamentu Brian Crowley a bývalá členka Konventu za skupinu UEN a zároveň italská europoslankyně s nejdelším nepřetržitým mandátem Cristiana Muscardini.

Skupina byla vytvořena v roce 1999. Usilovně propaguje sociálně tržní ekonomiku, vědu a výzkum a ochranu životního prostředí a ostře se staví proti výlučně materialistickému pojetí společnosti. K jejím hlavním prioritám patří otázky národní identity, kultury a jazyka. Za základ společnosti považuje rodinu – ta je podle ní nejlepším místem pro předávání hodnot, na nichž EU stojí.

Zelení/Evropská svobodná aliance

Ačkoliv se Zelení zpočátku věnovali čistě ekologickým tématům, zařadili se v posledních letech se do hlavního politického proudu. Během nedávných rozprav o směrnici o službách na vnitřním trhu shrnul spolupředseda tohoto uskupení Daniel Cohn-Bendit jejich filozofii takto: "V době, kdy Evropská komise stále více prosazuje program na podporu průmyslu, usiluje zase klub Zelených/Evropské svobodné aliance o dosažení správné rovnováhy mezi hospodářskými reformami a sociálními zájmy."

Zelení/EFA jsou poměrně mladým europoslaneckým klubem. První ekologické strany se objevily v sedmdesátých letech minulého století a trvalo jim další desetiletí, než svou podporu proměnily ve skutečný politický vliv. Na evropské úrovni začali Zelení své aktivity koordinovat až od roku 1984. V červenci 1999 se spojili s Evropskou svobodnou aliancí, která sdružuje strany usilující o demokracii a právo na sebeurčení evropských národů a regionů bez vlastních států, a vytvořili nový europoslanecký klub – Zelení/EFA.

Klub tvoří 42 europoslanců ze 13 zemí. Největší zastoupení má Německo se 13 poslanci, zatímco Lucembursko, Dánsko, Finsko, Švédsko a Litva mají po jednom poslanci. Francouzka Hélène Flautre šéfuje podvýboru pro lidská práva. Z frakce zelených pochází i šest dalších místopředsedů různých parlamentních výborů. Na rozdíl od většiny ostatních politických skupin mají Zelení/EFA dva spolupředsedy, což zaručuje rovné zastoupení pohlaví.

Další účastí v evropském politickém dění klub rozšířil své zájmy i mimo vyloženě ekologická témata. Strana dnes prosazuje vytvoření společnosti respektující základní lidská práva a ekologickou spravedlnost, usiluje o větší svobodu ve světě práce, o prohloubení demokracie formou decentralizace a zvýšení přímé účasti občanů na procesech rozhodování. V neposlední řadě usiluje také o uskutečnění takových hospodářských a sociálních reforem, které umožní udržitelný vývoj lidstva i přírody. "Zelení se snaží zabránit EU v prosazování krátkozrakých politických strategií, které obětují životní prostředí a sociální spravedlnost, aby uspokojili zájmy několika lobbyistů", charakterizovala nedávno aktivity Zelených druhá spolupředsedkyně skupiny Monica Frassoniová.

Evropská sjednocená levice a Severská zelená levice

Konfederace Evropské sjednocené levice a Severské zelené levice (GUE/NGL) je šestou největší frakcí v Evropském parlamentu. Čítá 41 europoslanců a představuje fórum pro spolupráci levicových stran. Skupina hodlá podle vlastních slov vybudovat "jinou Evropu – sociální, mírumilovnou, demokratickou, feministickou a ekologickou Evropu, která bude solidární se všemi lidmi na světě".

GUE/NGL byla jako politická skupina založena na počátku čtvrtého funkčního období Parlamentu v roce 1994. Strany nalevo od sociální demokracie ale spolupracovaly už předtím v jiných uskupeních. Po vstupu Rakouska, Finska a Švédska do EU v roce 1995 se skupina rozrostla o zástupce levicových stran ze severovýchodních zemí. Nyní má tedy celá skupina dvě podskupiny: Evropskou sjednocenou levice a Severskou zelenou levice.

Ve volbách do EP v červnu 2004 volilo strany sdružené v GUE/NGL téměř devět milionů lidí. V současnosti má strana 41 europoslanců ze 14 členských států. Největší zastoupení mají Německo a Itálie – po 7 europoslancích; pak následuje Česko s 6 poslanci (všichni za KSČM). Z ostatních zemí jsou ve skupině jeden až čtyři poslanci. Členem frakce je i předseda výboru pro mezinárodní obchod Helmut Markov, stejně jako místopředsedkyně Parlamentu Luisa Morgantini.

Skupina sdružuje zástupce 16 různých evropských komunistických, levicových a socialistických stran. Členy skupiny jsou i čtyři přidružené členské strany, z toho dvě z nečlenských států Unie – z Norska a ze Švýcarska. Tato rozmanitost vede v některých otázkách k různorodým postojům. Skupina razí zásadu, aby si každá členská strana zachovala vlastní identitu a strategii, ale aby všechny jednotně prosazovaly společné politické cíle.

Evropa může postavit mosty mezi civilizacemi

Předsedou skupiny je francouzský komunistka Francis Wurtz, který je europoslancem od roku 1979. Do funkce předsedy byl zvolen v roce 1999 a nyní ji vykonává už druhé funkční období.

"Evropa může a musí být o něčem jiném, než o snižování a nezaměstnanosti. Ve světě stále se zvyšující vzájemné závislosti má Evropa se správnou politickou vůlí na to, aby změnila život běžných lidí k lepšímu", tvrdí Wurtz. Podle jeho názoru se může Evropa hrát zásadní roli i na mezinárodní scéně i tím, že přispívá k budování mostů mezi civilizacemi. "Aby se však tyto ambice mohly naplnit, je nutné zbavit se područí těch, kteří se chovají jako vládci světa, ale ve skutečnosti je přivádějí na pokraj konfliktů. To také znamená nutnost zavedení stejného mezinárodního práva ve všech státech, bez výjimky, zejména na Blízkém východě, který představuje otevřenou ránu a nekonečný zdroj beznaděje."

Skupina Nezávislí/Demokracie

Nesouhlas s evropskou ústavou a odpor vůči "centralizaci a byrokratizaci Evropy". To jsou hlavní cíle této poměrně nové parlamentní frakce, která vznikla v červenci 2004 z předchozí skupiny "Evropa demokracií a rozmanitosti" (EDD). Ve volbách do EP předtím získala zhruba 3 % hlasů. Tvoří ji 23 europoslanců z 10 zemí, kteří se porůznu označují za "eurokritiky, euroskeptiky či eurorealisty".

Ideovou platformou skupiny je její odpor vůči návrhu evropské ústavy. Skupina se snažila těžit z nejistoty panující kolem budoucnosti této unijní smlouvy po jejím zamítnutí v referendech ve Francii a Nizozemí v polovině loňského roku.

Největší blok této skupiny tvoří Britská strana za nezávislost (UKIP) s 10 europoslanci. Zatímco UKIP výslovně usiluje o vystoupení Británie z Evropské Unie, ostatní členové frakce jsou reformisté, kteří uznávají členství svých států v Unii, ale chtějí by prosadit "menší stupeň centralizace, menší nahlodávání národní suverenity a širší pravomoci pro národní parlamenty". Vzhledem k převládajícím názorovým rozdílům skupina respektuje svobodu národních delegací a umožňuje jim volit podle vlastní vůle. Skupinu společně vedou předák UKIP Nigel Farage a dánský europoslanec za Červnové hnutí Jens-Peter Bonde.

D jako demokracie – pro a proti Ústavě

Každému, kdo sleduje diskuse o ústavě, je jasné, že skupina má značné zkušenosti s tím, jak se udržet v centru pozornosti sdělovacích prostředků – během projevů v Parlamentu se například často snaží "destabilizovat" některé představitele členských států nebo Evropské komise. V roce 2005 vypravili "Zájezdový autobus s plánem D", který má jet v závěsu za eurokomisařkou pro komunikaci Margot Wallströmovou. Ta cestuje po Evropě a organizuje semináře o svém vlastním Plánu D, kde debatuje o stavu evropské ústavy a budoucnosti Evropy.

Hlavní výzvou pro tuto relativně mladou politickou směsici bude navázat na volební úspěch z roku 2004 a získat potřebný počet hlasů i v eurovolbách v roce 2009.

Identita, suverenita, tradice (ITS)

Tato skupina vznikla v lednu 2007 a sdružuje 20 europoslanců ze sedmi zemí. Členové svou skupinu charakterizují jako "pravicovou" a "národní".

Nejvíce zástupců skupiny pochází z francouzské politické strany Národní fronty, kam patří i lídr frakce Bruno Gollnisch. Místopředsedy klubu jsou Vlaams Belang, Philip Claeys a Eugen Mihăescu z Rumunska a britský europoslanec Ashley Mote.

Při prezentaci své frakce Gollnisch zdůraznil "patriotismus" svých členů a vyjádřil přesvědčení, že národní síly jsou budoucností Evropy, opravdové Evropy lidí a suverénních národů, identit a tradic.

Ve stanovách se klub hlásí k uznání národních zájmů, suverenity, identity a rozdílnosti jako svým hlavním politickým principům. Poslanci sdružení v klubu také vyjádřili svou vůli bojovat proti "evropskému superstátu".

Vzhledem k malé členské základně, nemá klub zastoupení mezi místopředsedy Parlamentu nebo ve výborech. Členové, kteří se o křesla místopředsedů výborů ucházeli, nebyli výbory zvoleni.